

összegörnyedt. De sem a' zordon évek, sem a' távol ut nem valának képesek vallásos keble' hő érzelmeit lelohasztani. Közénk jött, és jó hogy jött; mert jelenléte, melly megfogyott erejének olly nagy áldozatába került, szólnan tette lelke elébe mindenkinek a' lelki gyakorlatok' nagy becsét; jó hogy jött, mert róla bizonyára senki sem vette le tanulság és épületesség nélkül szeméit. Maga a' napnak 's a' lelki gyakorlatoknak lélektanilag történt elrendezése, 's a' többi körülmények is ugy összehatottak keblünk' valóságának emelése- és élesztésére, hogy erkölcsileg lehetlen volna — lépett volna talán körünkbe bármilly idegen érzelmü — a' köztünk mindinkább fejlődött áhitat' szellemétől illetetlen maradni. Alapoka pedig ott sarkallik, mert mindenki kész, fogékony és hódoló szívet hozott magával a' sz. falak közé; minden belépőnek már hallgatag ajkai is mondák: *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Az egyiknek buzgalma lelkesíté és serkenté a' másikat, mi elvégül is szépséges és elragadó eredményben pontosult össze. Más érzellemmel végeztük mi itt el a' napi solozsmát. . . . És soha sem hallám még a': „Jesu, dulcis memoria'-t olly szívemelő lelkesültséggel énekeltetni, mint a' hogy az kápolnánk' sz. ivei alatt zengett. Ez valóságos műélvezet volt minden vallásos kebelnek.

Nem is láttam még sehol az egyházi testvériség' sz. eszméjét tisztábban kifejezve és valósitva, mint ez istenes gyülekezetben. Férfiak, kik egymást soha nem látták, olly szívélyesen üdvözlék egymást, mintha emlékezet óta a' barátság' legszorosb kapcsolai által lettek volna összefűzve. A' kor- vagy rangszülte különbség itt annyira eltűntek, hogy mindenki megelőzni iparkodott társát rokon indulata' kifejezésével. Mert itt mindenik magában hordá a' tudatot, hogy mindnyájunkat egy érzelem vezérlett ide, mindnyájunknak egyért dobog a' szíve — a' lelki fölépülésért. És e' közérzetből fakadt föl a' társak' egymáshoz viszonylagos testvéri szeretete.

De végül is, a' mi az egészre a' koronát rátevé, 's a' négy napos *recollectio'* zamatos gyümölesét lelkeinkbe lezará, az, primás ő hercegségének bucsuszava volt. Az atyai hangok olly érzékenyen illették szívünket, hogy megindulásunkban az elválás' hő könnyei peregtek mindnyája' szeméből, mire, midőnt. *Viber* József érsekhelyettes ur hálaadó szónoklata' következtében fiui csókra bocsáttattunk volna, a' megható pillanat' nagyszerűségét érzeni tudom, de tolmácsolni illően . . . nem. Ha voltak valaha boldog pillanataim életemben, azokat bizonyára most élveztem, midőn lelkem teljesen kifeszelve e' világ' selejtből, a' mennyei örömök' tisztaságos árában uszott! A' 'boldogság' ezen előélvezetéből fakadó öröm tündöklött a' jelen voltak' mindegyike' homlo-

kán is; és mindannyia áldá a' perczet, mellyben magát az idejövételre eltökéllé.

Lelkünk' meggyőződése ennekokáért a' lelki gyakorlatokról az: a) hogy azok minden egyházira nézve elkerülhetlenül szükséges gyógyító és tisztító eszköz, mellynek segélyével, miután ő hivatalosan oktatja és téríti a' hívő népet, maga is belsejébe száll, és észreveszi, hogy biz' ott is sok gyom ütötte föl fejét, és azért azt onnan szinte kiirtania kell, különben másoknak predikálván, ipse *reprobis efficietur.* Az *exercitiumok'* dörgő szózatái és a' magánybani komoly elmélkedés pedig fölrázandják őt tunya szendergéséből, és jótékony nemtöként a' töredelem, jobbulás és önszentesülés' életforrásához vezérleldik. b) A' hit' hirnöke is gyarló ember. Egyiket az ekeszarva körül tanyázó komor gondok, másikat a' mulatságosb társasági körök' ingerei nem egyszer elvonhatták magas tisztének pontos teljesítésétől, ez által egyházi tudománya, sz. gyakorlatokbani jártassága és buzgalma lassankint csökkenhettek, a' mint csökkenetek is; nem egyszer üres álarczokká vagy rut torzképekké silányultak, 's az egyház' embere ott játszá a' hős' vitéz szerepét, hol ránézve legillemesb leendett vala, a' küszöböt meg sem illetni. . . . Ime az ige' kétélü kardja, mellyet a' Mindenható' malasztja egy sz. ember által villogtatna a' lelki gyakorlatokban, a' esontok és velök' oszlásáig fogná e' dermedező lelket áthatni, hivatása' érzetét benne életre kelteni, és talán egész lényében az Ur szíve szerinti pappá átalakítani. . . . Az *exercitiumok'* intézete a' papság' értelmiségét nevelni, érzelmeit pedig nemesíteni fogja. Az leend ezentul a' hivataloskodó papság' oktató, edző és tisztító iskolája. És azért erős hitem is, hogy e' dicső kezdet, mellyet im örömmel üdvözlénk, kezdete a' maholnap országszerte megyénként keletkezendő hasonintézeteknek. . . .

Visszaemlékezem még egyszer Nagyszombatra, 's lelkem' mélyéből felfohászokodom Istenhez, a' minden jók' adójához: hogy, a' melly jó művet bennünk megkezdett, teljesítse és vigye végbe, az ő sz. nevének dicsőségére, 's a' mi lelkeink, és a' hivek' lelki örök üdvösségére!! K.

Adatok a' szent-ferenczrendiek' történetéhez honunkban.

XI.

Nyitrai kolostor, Sz. Péter és Pálhoz.

A' nyitrai püspökségben, és megyében, hason nevü város' felső részében fekszik. Hajdani kolostorunk a' városon kívül nyugot felé már 1248-ban lé-

tezett. „Quadragesimus primus Conventus Nitriensis antiquus Beatae Mariae Virginis anno 1248. Pontifice Innocentio IV. et Bela IV. fundatus fuit.“ *) 1400-ban az esztergomi őrnökség' kolostorai közt olvastatik. 1441-dik évben nem tudni miért? azt gémesvári Forgách János Péter társaival, száműzvé az atyákat, hamuvá égeti. Kivehetni ezt IV. Jenő pápa' Zichy Dienes bibornok- és esztergomi érseknek küldött parancsából, mellyet fölhozni annál szükségesebbnek tartom, minél világosabban ír régi kolostorunkról, és annak fekvéséről: „Conquesti sunt nobis guardianus et fratres domus Beatae Virginis Mariae extra muros Nitrienses Ordinis Fratrum Minorum etc.“ **) 1502-ben a' fényes családoktól kedvelt, és pártolt kolostor ismét virágzó állapotban tünik föl. Delphin Egyed főkormánynok atyának a' zsemenyi káptalanra küldött biztosai: Cevai Bernardi és Horai Miklós atyák okiratilag rendelik: hogy Zápolya István nádor' özvegye, Hedvig itt alapította szent misékből hetenkint három az ő szándokára olvastassék. ***) 1533-ban a' kolostor őrnökségre emeltetett. A' mohácsi gyászos csata után 1552-ben a' Zápolya Zsigmond' pártjától elkövetett méltatlanságokban nagy részt vett; az atyák valódi kitartással küzdöttek vallásukért egész az utolsó leheletig; állhatatosságuk a' kolostor' földulását vonta maga után, és örök pusztulást. Atyáink a' béke' napjaiban visszatértek ugyan Nyitrára, magány házban szállásolandók, és környékén lelki szolgálatot teendők, de a' várostól messze fekvő, 's épen azért megtámadásoknak kitett kolostor' romjainak kiépítését, az egymást fölvaltó politikai változatok miatt tanácsosnak nem tartván, e' művet a' remélt boldogabb időkre halasztották.

Méltóságos Telegdi János kalocsai érsek és nyitrai püspök szerzetünk' számára a' számtalan vizsálynak kitett és elpusztult kolostor helyett, a' püspöki belső városban 1630-ban új kolostort emelt, melly két év mulva már néhány egyénnek nyújtott szállást. 1635-dik évben a' hozzácsatolt sz. Péter és Pál templomával már készen állott olly alapítványnyal, mellynek kamatjából az atyák ruháztattak. Szécsényi György ország' primása a' szűk templomot három kápolnával 's ugyanannyi oltárral nagyobbította. A' lauretomi kápolna Pernikár nevű nyitrai polgárnak köszöni létét. A' templom fölszenteltetett, de mikor? nem tudni. 1745-ben gróf Eszterházy Imre püspök fölszentelte az oltárokat. A'

török 1663-ban elfoglalván Nyitrát, kolostorunkat az erősséghez csatolta, atyáinknak lakásul az esztergomi főkáptalan' majorját adta, honnan mint missio-telepről a' környék' szomorodott népének lelki vigaszt és tápot nyujtani, alkalmas időben el nem mulasztották. A' szorult körülmények- és szükségtől kényszerítettve, az érsekújvári bassához folyamodtak, tőle személybiztosító oklevelet nyerni óhajtván; kérvényök' sikerét e' következő irat bizonyítja:

„Én Nagyságos Melhemet Basa az Hatalmas Tündöklő, és Győzhetetlen Uralkodó Török Császárnak egyik Hadi-Tanácsa, a' Dunán innét lévő Hadinak Fő-Parancsolója, és Érsek-Ujvári vég hazának mostani Hel Tartó Gondviselője. Isten Engedelméből. — Adgyuk Tuttára mindeneknek, hogy a' Nittrai Tizenhárom Barátok könyörgének azon, hogy hit Levelünket adnánk nekik, hogy az mi Török Partunkon békével koldulhatnának. Mink is mai naptól fogva két egész esztendeig megengedtük nekik, és fogadom is az én igaz Uri Török hitemre, és az hatalmas Tündöklő Török Császárom áldott Fejére, hogy ezen Nittrai 13-om Barátnak két egész Esztendeig az mi Török Rendönkrül semminémű bántások, és rongálások nem léssen, az mi Török Partunkon, ott járhatnak a' hol akarják, mellynek nagyobb bizonyosságának okáért adtam ezen Magyar és Török Irásommal való czimeres és Uri Pecsétemmel megerősített hit Levelemet nekik Ujvár 23. Decemb. 1663.“

Egy év mulva visszatértek atyáink lakukba, melly 1679-ben elégett, de jótévk' segedelme által csakhamar fölépült. A' környék' nemesei 1703-ban Rákóczy Ferencz elől menekülendők, a' felső várossal kolostorunkat is elfoglalták, melly csak hamar Rákóczy' seregeinek zsákmányul esett, üres falakon és viselt ruhán kívül atyáink' birtokába mi sem maradván. 1708-ban a' fönmaradt pusztá falak (mert a' födele faszüke miatt föltüzetetett) a' császári ágyuk által megrongáltattak. A' visszavonuló Rákóczy csupa szánalomból, 1000 forintot kézbesített az elnöknek, a' kolostor' fölépítésére fordítandót. A' kolostor' felső városi része 1735-ben, a' fatár fölötti pedig 1769-ben épült.

II. József császár nem csak megerősítette e' kolostort, de 1787-ben juliushó 5-én kelt magas határozatánál fogva a' tót és német ajku felső városi plebániát is hozzácsatolta, mellyet az alsó városi plebánia' megürültéig, 's így 20 évig minden jutalom vagy jövedelem nélkül kormányoztunk. 1807-ben decemberhó 24-én kelt fensőbb rendelet' következtében a' plebánia-jövedelem és Tormosnevezetű filialis, a' kolostornak íteltetett. A' plebániát illető 45 posonyi mérő alá való szántóföld bizonytalan időre 25 váltó forintért bérbe adatott az alsó városi lel-

*) M. P. A. R. P. Bernardini Tolnay Provincialis, et Appendix Synodi Pazmanianae Anno 1629 celebratae.

***) Archivum Provinciae.

****) Ibidem.

kész urnak; azonban az innen eredendő kárt nm. Klueh József nyitrai püspök, midőn 1816-ban egyházi szemlét tartana, évenként januárhó 1-ső napján fölveendő 100 váltó forinttal kegyesen pótolni méltóztatott.

1793. martiushó' 17-dik napján az alsó városban támadt tűz a' felső várossal kolostorunkat is elpusztította, melly mostani alakját a' felsőbb helybenhagyás mellett, provinciánk' körében tartott kéregetés által bejött pénzmenynységnek köszöni. Ezen alkalommal a' keresztépület, nemkülönb a' szónokok' vonala alapzathól ujra emeltetett, de a' torony' 1822-ben nyert alakja több jótévk' segítségének köszönhető. 1809-ben a' háboruköltségek' fedezésére 3 kelyhet, 1 ciboriumot, 1 füstölőt hajócskával és kanállal, két lámpást, két kannát és tányért adott a' kolostor, összesen 11 ft 23¹/₄ lat ezüstöt.

Személyzete jelenleg 23, u. m.: Az elnök, egyszersmind plebánia-helyettes; egy karmester, 2 tót és egy német segéd, kik szónokok és katecheták; a' vármegye' börtönét lelkészszel, a' nemzeti tanodát katechetával látja el; ide tartozik 1 állandó káplánság, a' többi atyák a' lelkészek' segítségére szánvák. Másodévi bölcsészethallgató van itt 8, kik Palugyai Imre püspök ő nagyméltósága' kegyes engedvényéből a' papnöveldeben hallgatják az előadásokat. Végre 5 laicus frater.

EGYHÁZI TUDÓSÍTÁSOK.

Magyarhon.

(Kitüntetések.) Ó cs. kir. felsége f. é. aug. 21-én kelt legfelsőbb határozata által, az alább nevezett egyházi személyeket, a' magyarországi forradalom' ideje alatt bebizonyított hűségük- és ragaszkodásuknak a' jogszertű kormányhoz, és tevékeny hazafiui törekvéseiknek elismerésül a' következő kitüntetésekkel méltóztatott legkegyelmesebben feldiszíteni. I. A' szent István-rend' kis keresztjét díj elengedés mellett nyerték: Erdélyi Vazul, nváradí g. e. püspök. II. Leopoldrend' kis keresztjét, szinte díjengedés mellett: Susich György győri, Kőrmöczi Imre n.-váradí kanonokok; Németh György tribuniczi vál. püspök és az egykori hétszemélyes tábla' praelatusa; Krasznayánszky András sárosi főesperest; König János főhelyettnök Kassán; Farkas Ferencz nagyprépost Székesfehérvárron. III. Koronás arany érdemkeresztet: Derer Lőrincz verkopolyei lelkész a' besztercebányai egyházi kerületben; Vitkovszky József zsevani lelkész Szepesben; Malleter Mátyás wollendorfi lelkész és prépost Szepességen; Császár Armin benedekrendi pap Győrben; Leeb Mátyás szentesi lelkész; Suszki Amand a' budai capucinus káptalan' guárdiánja; Majertsik Kamill az eperjesi ferencz-rendi convent' elnöke; Rach Ferencz Sopron városi lelkész; b. Horeczky

Krisztina városi segédlelkész. — IV. Arany érdemkeresztet: Tüzi szirmabesenyői lelkész; Dobránszky János závadkai g.-kath. lelkész. — Az erdélyiek közül pedig Ferencz-József-rend' kis keresztjét nyerték: Schlauff Ignác szebeni r. k. városi lelkész és fődekán. — Koronás arany érdemkeresztet: Bálintu Simon verespataki gör. kath. lelkész; Eiben szilágy-somlyói r. k. lelkész; Raymond János udvarhelyi r. k. pap és dékán; Hornyai Ambrus a' piarista collegium' igazgatója Kolosvártt; Vladutin Miklós maros-bogáti gör. kath. lelkész; Zalkay Lajos, zilahi r. k. lelkész; Bodnár Lajos zalathnai r. k. lelkész. — Arany érdemkeresztet: Eránosz Jeremiás örmény szert. kath. lelkész Gyergyó-Ditrón.

(Gyászshir.) Pozsony, sept. 24. Szomorú's gyász érezelem lepte meg keblünket, midőn értésünkre esett, hogy főt. Hollósy Ignác bajtársunk, 's a' posonyi káptalan' olvasó kanonoka, ki a' beszéd 's járás' tehetségétől megfosztva, régóta gyengélkedett, ismételt vallásos készület, 's a' haldoklók' szentségeinek példás felvétele után jobb életre szenderült. A' boldogult Pozsonyban 1778. évi július' 27-én született, 's 1801-ben tanulmányi pályáját dicséretes előmenetellel végezvén, papnak szenteltetett. Működése' kezdetét a' nevelés' pályáján tette, midőn bizonyos grófi családnál mint nevelő alkalmaztatva, hivatalában három évig kitünőleg buzgólkodott. Innét az Üdvezítónkről nevezett posonyi egyház' szónokának, 's két évi szolgálat után Esztergomba segédlelkésznek neveztetett; hol két évig tartott munkálkodása után a' nyerges-ujfalvi plebániái javadalmat nyerte meg. Itt 27 évig mint lelkész 's későbbben mint esperes működött, 's hívei bizodalját és szeretetét annyira megnyerte, hogy ámbár 17 év előtt posonyi kanonoknak nevezetvén, azóta tőlök távol volt, mindamellelt élete' utolsó éveig annyi ragaszkodással 's rokonszenvennel viseltetett irántuk, hogy minden évben hozzájuk néhány hétre kirándult, 's közöttök időzött. Posonyi kanonoknak 1832-dik évben kinevezetett, azóta városunkban jámborsága 's jótékonytsága által magát minden alkalommal kitüntette. Bőkezűségének elegendő bizonyítványául szolgál, hogy majd nem Valerius Publicola példája szerint kellett eltakaríttatnia, 's talán többről rendelkezett, mint vagyonából kitelik, szent Pál arany szavait tüzvén et ki élete 's tehetsége' ezéljával: 'Beneficentiae autem et communionis nolite oblivisci; talibus enim hostiis promeretur Deus!' Béke porainak. Ch....

Franciaország.

Az 1849-ben tartott parisi tartományi zsinatnak atyái, midőn a' zsinat határozatait ő szentségének jóváhagyása és megerősítése alá terjesztenék, egyszersmind azon kérelemmel is járultak a' szent-székhez, méltóztatnék ő szentsége Franciaországban teljes számu nemzeti zsinatnak tartását is elrendelni, mellyen a' szent-szék' követe elnökölne, és ugyanazon év' septemberhavában, Tours városában volt volna megtartandó. A' nemzeti zsinat' tárgyait az atyák a' következő 4 pontban formulázták: 1) Renovare tam sapienter statuta a' sacris canoibus et praesertim a' sanctissima Tridentina Synodo de conciliis provincialibus et episcopalibus. 2) Instaurare theologicas disciplinas, in quibus recipiantur laeuae et